

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки та безпеки підприємства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи
проф. Гаврилюк С.В. _____

« ____ » _____ 2014 р.

ПІДПРИЄМНИЦТВО І БІЗНЕС-КУЛЬТУРА

Програма

вибіркової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра
напряму 6.030504 «Економіка підприємства»

Луцьк-2014

Програма навчальної дисципліни „Підприємництво і бізнес-культура” для студентів галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства». –12 с.

” ____ ” _____, 20 ____ р.

Розробник: Бортнік С.М., к.е.н., доцент кафедри економіки та безпеки підприємства

Рецензент: Ліпич Л.Г., декан інституту економіки та менеджменту, д.е.н., професор _____ (Ліпич Л.Г.)

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економіки та безпеки підприємства

протокол № 1 від 26.08. 2014 р.

Завідувач кафедри: _____ (Ліпич Л.Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № 1 від 04.09. 2014 р.

Голова науково-методичної комісії інституту _____ (Бегун С.І.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ . ____ . 2014 р.

ВСТУП

Підприємницька культура – могутній і потужний інструмент підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства та управління персоналом. Вона забезпечує довготривалий успіх підприємства на ринку товарів і послуг. Її розвиток сприяє гуманізації усіх сфер діяльності, формуванню високої національної ідеї.

Теорія підприємницької культури як навчальна дисципліна та сфера наукових досліджень знаходиться в процесі формування. Однак розуміння впливу морально-етичних і психологічних чинників на перебіг організаційних процесів є дуже важливим, оскільки обумовлює не тільки ступінь ефективності комунікаційних процесів, а й виступає запорукою урахування людського чинника при формуванні економічних прогнозів та плануванні економічних результатів діяльності підприємства. Знання загальних законів, принципів, теорій підприємницької культури дозволить фахівцю з економіки як керівнику виробництва реалізовувати на практиці свої оригінальні концепції і рішення.

Навчальна дисципліна «Підприємництво та бізнес-культура» є додатковою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» для усіх форм навчання.

Міждисциплінарні зв'язки:

Починаючи вивчати навчальну дисципліну, студенти повинні мати певну базу знань з низки дисциплін природничо-наукової та загальноекономічної підготовки, таких, як: «Менеджмент», «Економіка підприємства», «Психологія».

Вивчення дисципліни базується на загальних знаннях загальної економічної теорії, макро- і мікроекономіки, менеджменту, економіки підприємства, маркетингу та фінансів підприємства, а також пов'язане з набуттям знань з дисциплін, які вивчають окремі конкретні функції менеджменту.

Вивчення даної дисципліни пов'язано з наступними економічними дисциплінами, що викладаються на кафедрі економіки та безпеки підприємства СНУ: «Економіка підприємства», «Економічна діагностика», «Потенціал і розвиток підприємства», низкою дисциплін управлінського спрямування – «Стратегія підприємства», «Проектний аналіз», «Економічна безпека підприємства».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

- 1. Змістовий модуль I** Технологія створення й ведення підприємницької діяльності
- 2. Змістовий модуль II** Особливості формування та використання бізнес-культури в організації

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни є особливості та закономірності створення функціонування та розвитку підприємств в різних сферах підприємницької діяльності, а також закономірності прояву та особливості використання соціокультурних компонент у процесі підприємницької діяльності та ділової взаємодії.

Навчальний курс «Підприємництво і бізнес-культура» покликаний моделювати економічну поведінку людини та її орієнтацію в соціокультурному просторі.

Метою дисципліни «Підприємництво та бізнес-культура» є формування системи базових знань щодо підприємницької діяльності, розуміння концептуальних засад функціонування підприємств різних форм власності, набуття вмінь обґрунтування створення власного бізнесу, а також формування системи знань і практичних умінь з професійної та ділової культури та етики, удосконалення та розвиток умінь ефективної самоорганізації і здійснення ділової взаємодії у підприємницькій діяльності.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

- ознайомлення студентів з основними категоріями підприємницької діяльності;
- набуття теоретичних знань і практичних навичок щодо порядку створення та ліквідації підприємств різних форм власності;
- застосування на практиці знань щодо формування відносин із зовнішнім середовищем;
- набуття знань щодо бізнес-культури підприємництва.
- формування умінь оцінювати корпоративну культуру підприємців окремих організацій та підрозділів;
- набуття вмінь аналізувати і сприймати корпоративні норми підприємців, норми духовної культури;
- формування умінь сприймати підприємницьку культуру як частину теорії керування персоналом і сферу практичної діяльності, джерело підвищення особистісної та загальноорганізаційної ефективності ;
- розвиток навичок опрацювання програми розвитку підприємницької культури.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- основні поняття та сутність підприємницької діяльності;
- особливості підприємницької діяльності та функції бізнес-культури;
- загальні умови започаткування і ведення підприємницької діяльності та бізнес-культури, положення, принципи і методи підприємницького менеджменту;
- ключові аспекти організації малого підприємництва, етику та культуру ділового спілкування, психологію підприємницької діяльності;
- нормативно-правову базу та особливості державного регулювання підприємницької діяльності, договірні взаємовідносини у підприємстві, культуру ведення бізнесу.
- шляхи підвищення ефективності підприємництва;

- технології попередження та усунення бізнес-конфліктів.
- особливості використання соціально-психологічних методів управління в контексті формування бізнес-культури;
- принципи сучасної етики бізнесу; ціннісні аспекти підприємництва та бізнес-культури;
- інструменти оцінки організаційної культури, профіль організаційної культури;
- особливості міжнародного ділового спілкування та основи міжкуль-турної комунікації;
- стандарти, призначення, структура та механізм застосування принципів етичної поведінки;
- елементи ідеології організації та методи формування, підтримки та розвитку організаційної культури;
- особливості організаційної культури в період трансформації бізнесу, методи та інструменти трансформації бізнес-культури.

вміти:

- здійснювати підприємницьку та інноваційну діяльність щодо заснування власної справи;
- забезпечувати результативність інноваційних процесів та створювати умови для розкриття творчого потенціалу;
- мінімізувати ризик при прийнятті підприємницьких рішень;
- аналізувати та ідентифікувати етичні проблеми в сфері бізнесу;
- ідентифікувати цінності особи та групи;
- цілеспрямовано формувати імідж, що задовольняв би статусним вимогам;
- визначати організаційні заходи щодо формування та підвищення ефективності організаційної культури; визначати ключові характеристики організаційної культури;
- адаптувати власну модель поведінки до умов соціокультурного середовища.

Студент повинен мати навички: конспектування літературних джерел; публічного виступу; самостійної роботи з вивчення матеріалів навчальної дисципліни; володіти основною законодавчою, методичною і нормативною базою функціонування підприємств; вільного володіння понятійним апаратом та оперування термінологією під час виконання навчальних завдань та виступів на семінарах, конференціях тощо.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Загальний обсяг навчальної дисципліни складає 5 кредитів ECTS або 180 годин

Змістовий модуль 1. Технологія створення й ведення підприємницької діяльності

Тема 1. Підприємництво як вид господарювання

Історія розвитку теорії підприємництва. Роль підприємництва в суспільстві. Засади підприємницької діяльності в Україні. Суб'єкти підприємницької діяльності.

Громадянин як суб'єкт підприємництва. Державне регулювання підприємництва. Захист прав підприємців та споживачів. Обмеження підприємницької діяльності. Ліцензування та патентування підприємницької діяльності.

Тема 2. Галузі та види господарської діяльності

Види господарської діяльності та їх класифікація. Підприємницька діяльність в галузях промисловості, сільського, лісового господарства, будівництва, транспорту. Інноваційна діяльність. Торговельне підприємництво. Міна (бартер) у сфері господарювання. Зберігання у товарному складі. Комерційне посередництво (агентська діяльність). Фінансове підприємництво. Підприємницька діяльність у сфері послуг.

Тема 3. Підприємницьке середовище

Передумови підприємництва та елементи підприємницького середовища. Інфраструктура підприємництва. Функції і модель підприємництва. Правова база підприємництва. Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні.

Тема 4. Види підприємств та організаційно-правові форми підприємництва

Підприємство як організаційна форма прояву підприємництва. Класифікація підприємств. Підприємства колективної власності. Особливості та види кооперативів. Державні та змішані підприємства. Підприємства з іноземними інвестиціями. Мале підприємництво. Організаційно-правові форми підприємництва. Одноособове володіння. Види господарських товариств. Особливості акціонерних товариств.

Тема 5. Організація підприємництва

Технологія створення власної справи. Формування початкового капіталу. Оцінка майна. Найменування та торговельна марка підприємства. Зміст установчих документів та їх підготовка. Державна реєстрація підприємницької діяльності. Припинення підприємницької діяльності. Реорганізація та ліквідація суб'єкта господарювання. Реструктуризація підприємства. Типові помилки при заснуванні власної справи.

Тема 6. Менеджмент у підприємстві

Сутність менеджменту. Система підприємницького управління. Розробка стратегії та бізнес-планування підприємницької діяльності. Організація маркетингу. Організація фінансової діяльності та оптимізація оподаткування. Зовнішньоекономічна діяльність. Ризики підприємницької діяльності та економічна безпека підприємства. Стратегічні помилки в управлінні бізнесом. Помилки в організації фінансової діяльності. Помилки у керівництві поточною діяльністю підприємства. Непередбачені обставини.

Змістовий модуль 2. Особливості формування та використання бізнес-культури в організації

Тема 7. Поняття та складові бізнес-культури

Основні положення бізнес-культури. Культура підприємства і культура поведінки: визначення та основні елементи. Традиційні та сучасні цінності організації. Порівняння адміністративної та підприємницької культури.

Тема 8. Культура як чинник формування методів підприємницького менеджменту

Концептуальна основа та класифікація методів підприємницького менеджменту. Критерії аналітичного оцінювання та порівняльна оцінка цих методів. Роль та місце культури в підприємницькому менеджменті. Місце і роль організаційної культури в антикризовому управлінні підприємством. Організаційна культура та стратегічна стійкість бізнесу: шляхи капіталізації «людського потенціалу». Процес формування складу учасників бізнесу. Критерії підбору команди учасників бізнесу. Бізнес-дизайн та його значення для підвищення бізнес-культури підприємства.

Тема 9. Психологія та мотивація підприємницької діяльності

Необхідність активізації соціально-психологічних методів у системі підприємницького менеджменту. Мотивація підприємницької діяльності. Риси характеру підприємця. Здатність підприємця до ризику. Культура та етика підприємницької діяльності.

Тема 10. Етика ділових відносин та професійна етика в підприємництві

Поняття етики та моралі. Етична ділова поведінка та процес її формування. Причини розширення неетичної практики ведення справ. Ділова та професійна етика. Етичні нормативи. Навчання відповідальності та етичної поведінки в підприємництві.

Тема 11. Етична та соціальна відповідальність підприємця

Ділова етика. Основні методи впливу підприємця або менеджера на людей для їх спонукання до високоефективної праці: особистісний; поведінковий; ситуаційний. Стимули до праці. Психологічні якості та риси людей, які прагнуть до успіху. Культура управлінської діяльності та її елементи: матеріальні; духовні; особистісні; інституційні. Соціальна відповідальність бізнесу.

Тема 12. Зарубіжний досвід формування бізнес-культури підприємницької діяльності

Особливості формування бізнес-культури в зарубіжних країнах. Вимоги з ведення бізнесу в американській корпорації «ІВМ». Характеристика японського типу ділової активності. Порівняльна характеристика стратегій фірми з урахуванням економічної культури країн Сходу і Заходу. Організаційна культура у зовнішньоекономічному співробітництві. Культурні особливості у використанні світових досягнень науково-технічного прогресу.

Формування сильної культури у міжнародних бізнес-комунікаціях.

3.Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік.

Завданням заліку є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчо використовувати накопичені знання.

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума у балах рейтингових оцінок з модулів та рейтингової екзаменаційної оцінки. Рейтингова оцінка у балах за шкалою навчального закладу може бути переведена до п'ятибальної шкали оцінювання (національної шкали). Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в 4-х бальну та шкалу ECTS здійснюється у такому порядку:

Оцінка за шкалою ECTS	За шкалою навчального закладу	Оцінка за національною шкалою	
A	90-100	5 (відмінно)	Зараховано
B	82-89	4 (добре)	
C	74-81		
D	64-73	3 (задовільно)	
E	60-63		
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано
F	1-34	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Критерії оцінювання знань студентів при проведенні підсумкового контролю

Відповідь на відмітку «зараховано» має відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту питання;
- повний перелік, необхідний для розкриття змісту питання, категорій та законів;
- знання нормативного та законодавчого матеріалу, обов'язкове посилення на них під час розкриття питання;
- здатність самостійно робити логічні висновки і узагальнення;
- студент знає, але не вміє застосовувати формули для розв'язування завдання.

Відповідь на заліку оцінюється «не зараховано», якщо:

- характер відповіді дає підставу стверджувати, що студент неправильно зрозумів суть питання чи не знає правильної відповіді;
- якщо студент не володіє необхідними знаннями, уміннями, навичками, науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури.
- допущені грубі помилки, і студент не може їх виправити.

4.Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни „Підприємництво і бізнес-культура” використовують наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- підсумкове тестування по кожному змістовому модулю;

- оцінювання виконання ІНДЗ;
- підсумковий письмовий екзамен.

5. Список джерел

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-ІУ: Редакція від 19.01.2012.
2. Державна програма приватизації на 2010-2014 роки.
3. Законодавча база України про підприємництво. Офіційний сайт Держкомпідприємництва. -
4. Класифікатор видів економічної діяльності (КВЕД) ДК 009:2005, ДК 009:2010.
5. Класифікатор організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
7. Концепція національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні.
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-УІ.
9. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-УІ.
10. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14.05.1992 № 2343-ХІІ.
11. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження принципу державної реєстрації юридичних осіб на підставі модельного статуту: Закон України від 21.04.2011 № 3262-УІ.
12. Про внесення змін до Закону України "Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності" щодо провадження господарської діяльності на підставі подання декларації: Закон України від 07.07.2010 № 2451-УІ.
13. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності: Закон України від 04.11.2011р. № 4014-УІ.
14. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-ХІІ.
15. Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.07.2010 № 2404-УІ.
16. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців: Закон України від 15.05.2003 № 755-ІУ.
17. Про Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва: Указ Президента України від 19.12.2011 № 1168/2011.
18. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 № 2806-ІУ.
19. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160-ІУ.

20. Про затвердження Вимог щодо написання найменування юридичної особи або її відокремленого підрозділу: Наказ Держкомпідприємництва від 09.06.2004 N 65.
21. Про затвердження Методики оцінки вартості об'єктів оренди: Постанова КМУ від 10.08.1995 № 629.
22. Про затвердження Методики оцінки майна: Постанова КМУ від 10.12.2003 № 1891.
23. Про затвердження Національного стандарту N 1 "Загальні засади оцінки майна і майнових прав: Постанова КМУ від 10 вересня 2003 р. N 1440. -
24. Про затвердження переліку документів, які додаються до заяви про видачу ліцензії для окремого виду господарської діяльності: Постанова КМУ від 04.07.2001 № 756.
25. Про затвердження переліку органів ліцензування: Постанова КМУ від 14.11.2000 № 1698 .
26. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами: Наказ Міністерства економіки від 19.04.2007 N 104.
27. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами: Наказ Міністерства економіки від 11.07.2003 N 185.
28. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова КМУ від 02.02.2011 № 389.
29. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII.
30. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-XII.
31. Про концесії: Закон України від 16.07.1999 № 997-XIV.
32. Про кооперацію: Закон України від 10.07.2003 № 1087-IV.
33. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 № 1775-III.
34. Про Методику розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу: Постанова КМУ від 04.10.1995 № 786.
35. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001 № 2658-III.
36. Про Перелік документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності: Закон України від 19.05.2011 № 3392-VI.
37. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України: Прийнятий ВР України 12.01.2012. Пропозиції Президента України до проекту закону України 31.01.2012.
38. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: національна доповідь//Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. - Київ. - 2009. - 180 с.

39. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: національна доповідь//Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва. - Київ. - 2010. - 240 с.
40. Про транспорт: Закон України від 10.11.1994 № 232/94-ВР.
41. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 № 973-IV.
42. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23.02.2006 № 3480-IV. -
43. Програма економічних реформ України на 2010-2014 рр.
44. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV.
45. Виноградська А.М. Основи підприємництва: навчальний посібник/А.М.Виноградська; друге видання, перероб. і доп. – К.: Кондор, 2008 – 544 с.
46. Гордієнко П. Л. Стратегічний аналіз : [навч. посіб.] / П. Л. Гордієнко. – К. : Алерта, 2006. – 404 с.
47. Донець Л. І. Основи підприємництва : [навч. посіб.] / Л. І. Донець, Н. Г. Романенко. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 320 с.
48. Мочерний С. В. Основи підприємницької діяльності : [навч. посіб.] / С. В. Мочерний, О. А. Устенко, С. І. Чеботар. – К. : Вид. центр «Акад.», 2005. – 280 с.
49. Шевеленко С. Д. Підприємництво і підприємницька діяльність : [навч. посіб.] / С. Д. Шевеленко, І. І. Федів / За заг. ред. В. В. Сопка. – К. : Вищ. шк., 1997. – 224 с.
50. Економічна енциклопедія : у 3 т. Т. 1 / С. В. Мочерний та ін. – К. : Вид. центр «Акад.», 2000. – 864 с.
51. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
52. Безбабіна О. Конституційне право людини на підприємницьку діяльність // Підприємництво, господарство і право, №7, 2007
53. Захарчин Г.М. Основи підприємництва: культура, технологія, відповідальність: навчальний посібник з грифом МОН/Г.М.Захарчин, О.В.Юринець.- К.: Знання, 2011. – 254 с.
54. Колот В.М., Репіна І.М., Щербина О.В. Підприємництво: організація, ефективність, бізнес-культура: навч. посіб. – Вид. 3-є, без змін / В.М.Колот, І.М.Репіна, О.В.Щербина. – К.: КНЕУ, 2010. – 444 с.
55. Корпоративна культура: Навчальний посібник / За загальною редакцією Г.Л.Хаєта: навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003. – 403 с.
56. Лігоненко Л.О. Підприємництво і бізнес-культура: підручник / Л.О. Лігоненко, Г.Л. Піратовський, І.В. Молоштан та ін.; за заг. ред. Л.О.Лігоненко – К.: Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2011. – 508 с.
57. Лисогор В., Мороз О. Духовно-етична та соціальна відповідальність підприємництва // Підприємництво, господарство і право, №5, 2004
58. Мороз О. Духовні принципи ведення малого та середнього бізнесу в регіоні // Підприємництво, господарство і право, №4, 2006

59. Тирпак, І.В. Основи економіки та організації підприємництва: навчальний посібник з грифом МОН / І.В.Тирпак, В.І. Тирпак, С.А. Жуков. – К.: Кондор, 2011. – 284 с.

60. Палеха Ю. Ключі до успіху, або організаційна та управлінська культури: монографія / Юрій Палеха,; ЄУФІМБ. - К.: Вид-во Європейського ун-ту фінанас., інформ. систем, менеджменту і бізнесу, 2000. - 209 с.

61. Стоян Т. Діловий етикет: моральні цінності і культура поведінки бізнесмена: Навчальний посібник / Тетяна Стоян; М-во освіти і науки України, Київ. економ. ін-т менеджм.. - К.: Центр навчальної літератури, 2004. - 231 с.